

Conferentieprogramma

Conference Program

Deze conferentie is een initiatief van het 'Voedsel Anders' Netwerk en wordt ondersteund door:
This conference is an initiative of the 'Food Otherwise' Network and is supported by:

ActionAid, ASEED, Bionext, Boerenverstand, Both ENDS, Brabantse Milieu Federatie, Centrum Biologische Landbouw, CLM, Cordaid, BD-Vereniging, ELPG, ETC, FIAN Nederland, Greenpeace, Hivos, ICCO, ILEIA, Louis Bolk Instituut, Milieudefensie, OtherWise, Oxfam Novib, Oxfam Solidarité, Platform Aarde Boer Consument, Stichting RUAF, Stichting Boerengroep, The Hunger Project, Transition Towns, Transnational Institute, Urgenda, Leerstoelgroep Rurale Sociologie en Leerstoelgroep Farming Systems Ecology WUR, Warmonderhof, Velt, Vredeseilanden, Wervel, Youth Food Movement

Gesponsord door/Sponsored by EkoPlaza

Inleiding Introduction

Welkom bij de Voedsel Anders Conferentie te Wageningen op 21 en 22 februari 2014!

Steeds meer boeren, burgers, wetenschappers en maatschappelijke organisaties werken aan een eigentijdse, duurzame en eerlijke manier van voedsel produceren. Zij geven inhoud aan nieuwe relaties tussen boer en consument. Ze bieden creatieve, dynamische en diverse alternatieven voor een grootschalige, anonieme en geïndustrialiseerde voedselproductie en de groeiende invloed van multinationale ondernemingen.

Tijdens deze conferentie, mede georganiseerd in het kader van het International Year of Family Farming, kunt u niet alleen leren, ervaren, meedenken en discussiëren over nieuwe en bereikbare vormen van voedsel en landbouw, maar ook helpen bruggen te slaan en meewerken aan een duurzamer en eerlijker voedsel- en landbouwsysteem. Maak kennis met duurzame (jonge) boeren en raak geïnspireerd door innovatieve voorbeelden uit Nederland, Vlaanderen en het buitenland. Kortom, geniet van de conferentie!

Welcome to the Food Otherwise Conference, in Wageningen on 21 en 22 February of 2014!

More and more farmers, consumers, scientists and civil society organisations are working towards a contemporary, sustainable and fair way of producing food. They are shaping new relationships between farmer and consumer. They offer creative, dynamic and diverse alternatives for large-scale, anonymous and industrialised food production and the increasing influence of transnational corporations.

During this conference, organised on the occasion of the International Year of Family Farming you may learn, experience, think along and discuss new and attainable forms of food and agriculture with others, as well as build bridges and help to achieve a more sustainable and fair food and agriculture model. Get to know sustainable (young) farmers and become inspired by innovative examples from the Netherlands, Flanders and from abroad. In short, enjoy the conference!

Inhoud Content

Inleiding - Inhoud	2	Introduction - Content	2
Programma overzicht	3	Program overview	3
Workshops Vrijdag-ronde A/B	4-7	Workshops Friday-round A/B	4-7
Speaker's Corner Vrijdag-ronde A/B, locatie 'Groen'/'Geel'	8-9	Speaker's Corner Friday-round A/B, location 'Green'/'Yellow'	8-9
Workshops Zaterdag-ronde C/D	10-13	Workshops Saturday-round C/D	10-13
Speaker's Corner Zaterdag-ronde C/D, locatie 'Groen'/'Geel'	14-15	Speaker's Corner Saturday-round C/D, location 'Green'/'Yellow'	14-15

Colofon Colophon

Kerngroep organisatie/ Main organisation

Leonardo van den Berg (OtherWise)
Janneke Bruil (ILEIA)
Tjerk Dalhuisen (Aseed)
Guus Geurts (Platform ABC)
Daniel Gomez (TNI)
Greet Goverde (Platform ABC)
Nathalie van Haren (Both Ends)
Caren Krul (Boerengroep)

Loes van Loenen
Romée Marchand
Mieke van Opheusden (ETC)
Henk Renting (RUAF)
Astrid Vredegoor
Petra Rietberg (Louis Bolk Instituut)

Ondersteuning/Support

Nina Holland
Karla Mulder

Catering Rampenplan

Samenstelling Conferentie/ Formation Conference

Voedsel Anders Netwerk
www.voedselanders.nl

Vormgeving/Design

Astrid Vredegoor

Foto-expositie: 'Voedsel Hier en Daar, misschien kunnen we leren van elkaar'

De tentoonstelling is gemaakt door Guus Geurts, beleidsgericht milieukundige, publicist en fotograaf. Op de foto's worden twee werelden in 23 fotoparen naast elkaar gezet: onze westerse wereld en de wereld van de volkeren in het mondiale zuiden (de zogenaamde ontwikkelingslanden). De verschillen tussen Hier en Daar zijn groot; de samenhang nog groter. Foto's en teksten gaan in op voedsel en landbouw in de ruimste zin. Deze foto's en teksten zijn ook opgenomen in zijn boek Wereldvoedsel - pleidooi voor een rechtvaardige en ecologische voedselvoorziening (2011).

Programma overzicht Program

Vrijdag 21 februari 2014 Friday February 21st 2014

- 12:00 Registratie met koffie en thee
Registration with coffee and tea
- 13:15 Keynotespeeches
- Pablo Tittone! (WUR)
- Hanny van Geel
(La Via Campesina)
- 14:15 Inspingtheater
Theater performance
- 14:30 Introductie workshops
Introduction workshops
- 14:45 Workshops ronde A*
*Workshops round A**
- 16:00 Koffie/thee
Coffee and tea
- 16:45 Workshops ronde B*
*Workshops round B**
- 18:00 Feedback uit de workshops,
reflectie
*Feedback and reflection from
workshops*
- 18:30 Diner
Dinner

Plenair avondprogramma Plenary evening program

- 19:45 Aanmelding met koffie en thee
Registration with coffee and tea
- 20:00 Keynoot speech
- Vandana Shiva (wetenschapper,
activiste/scientist, activist)
Discussie met het publiek
Discussion with public
- 21:30 Sluiting en borrel
Closing and drinks

Zaterdag 22 februari 2014 Saturday February 22nd 2014

- 09:30 Registratie met koffie en thee
Registration with coffee and tea
- 10:00 Inspirerende opening door
Francesco Melita
*Inspiring opening by Francesco
Melita*
- 10:15 Introductie workshops
Introduction workshops
- 10:30 Workshops ronde C*
*Workshops round C**
- 11:45 Wisseling workshop rondes
Changing of workshop rounds
- 12:00 Workshops ronde D*
*Workshops round D**
- 13:15 Lunch

Plenair middagprogramma Plenary evening program

- 14:30 Keynote speech
- Olivier de Schutter
(VN rapporteur on the Right
to Food)
Reacties door Sieta van
Keimpema (European Milk
Board) en Gert Engelen
(Vredeseilanden, Vlaanderen)
Discussie met het publiek
*Reactions and discussion with
public*
- 16:00 Reflectie over de conferentie
door keynote luisteraar Leen
Laenens (voorzitter VELT, Vlaan-
deren en Nederland)
*Reflection on conference by
keynote listener*
- 16:15 Afsluiting
Closing
- 16:30 Traditionele inheemse muziek uit
Latijns Amerika:
Kumaka (Suriname) en
Antonio (Peru)
*Traditional indigenous music from
Latin America*
- 17:00 Borrel
Drinks

Attentie

- Alle plenaire activiteiten vinden plaats in de Waaierzaal van het Orion gebouw.
- Lunch en diner zijn te gebruiken in de Spot (begane grond Orion gebouw).

Attention

- All plenary activities take place in the room 'Waaierzaal' at the Orion building.
- Lunch and dinner will be served in the Spot (first floor, Orion building).

*Voor locaties per workshop/Speaker's Corner, zie gespecificeerd overzicht.

* For workshop/Speaker's Corner locations, see specified program.

Photo exhibition: 'Food Here and There, maybe we can learn from each other'

This exhibition features the work of Guus Geurts, a policy environmentalist, publicist and photographer. The photographs juxtapose two worlds in 23 pairs: our Western world and the world of people in the global South (the so-called "developing countries"). The differences between Here and There are large; the connection even larger. Photographs and texts refer to food and agriculture in the broadest sense. These photos and texts are also included in his book 'World Food - Plea for a Just and Ecological Foodsupply' (2011).

Workshops Friday February 21st 2014

Round A (14:45-16:00)

- A1 (NL) **Een kleinere voedselafdruk en meer duurzame en lokale producten in de 'sociale catering'.**
Locatie : C4032
Thema : Stadslandbouw/Korte Voedselketens
Sprekers : Ingrid Cremer (Centrum Biologische Landbouw)
Greet Goverde (Platform Aarde Boer Consument)
Toelichting : Ingrid: "Wij ondersteunen horecaondernemers, facilitair managers en cateraars in verduurzaming en regionalisering van hun 'catering'." Hoe pakken zij dit aan, wat zijn de drempels en successen?
Greet: Nederlandse aanbestedingsregels laten 'bio' en 'erkend streekproduct' wel toe als criterium, maar niet 'lokaal geproduceerd', is dat terecht? Discussie, aanbevelingen.
- A2 (NL) **Praktijk workshop: aanplant voedselbos NIOO**
Locatie : C2030
Thema : Agro-ecologie
Sprekers : Xavier San Giorgi (ontwerper)
Wouter van Eck (Food Forestry Netherlands)
Toelichting : Bij een voedselbos worden de ecologische principes van een natuurlijk bos benut voor een hoge productie van fruit, noten en bladgewassen. Het is bij uitstek een duurzaam systeem, zonder externe inputs als gif of kunstmest. Door de hoge biodiversiteit wordt de tegenstelling tussen natuur en landbouw overstegen. In deze praktijk workshop planten we samen een klein voedselbos aan op het terrein van NIOO (Nederlands Instituut voor Ecologisch Onderzoek). Uitleg over het ontwerp en de bijzondere soorten die hier aangeplant worden.
- A3 (EN) **The effects of the free trade treaty between the US and the EU on agriculture and our food (TTIP)**
Location : C1005
Theme : Fair Trade and Agricultural Policy
Speakers : Paul de Clerck (Friends of the Earth Europe)
Hanny van Geel (La Via Campesina)
Burghard Ilge (Both Ends)
Moderator : Guus Geurts (XminY)
Information : Analysis of the campaign against the free trade treaty between the United States and the European Union (TTIP TAFTA)
- A4 (NL) **De voedselproductie in West-Sahara en de illegale Israëlische nederzettingen**
Locatie : C3015
Thema : Rechtvaardig Handels- en Landbouwbeleid
Sprekers : Frank Willems (Western Sahara Resource Watch)
Egbert Harmsen (Diensten en Onderzoek Centrum Palestina)
Toelichting : Nederlandse supermarkten verkopen groente en fruit uit de bezette West-Sahara en illegale Israëlische nederzettingen. We bekijken de gevolgen voor lokale bewoners en kleine boerenbedrijven en analyseren de rol van handelsverdragen van de EU en Nederland.
- A5 (NL) **Toegang tot land, grond voor nieuwe boeren**
Locatie : C3016
Thema : Landrechten
Sprekers : Maria van Boxtel (Land en Co)
Benny van de Velde (Wervel)
Toelichting : Grond is schaars en duur. Hoe komt de (jonge) boer of de burger die voedsel wil verbouwen aan land? Een discussie over successen en drempels, uitmondend in aanbevelingen voor gemeentes, maatschappelijke organisaties en zij die grond willen verwerven.

Workshops Friday February 21st 2014

Round A (14:45-16:00)

- A6 (EN) **Breeding indigenous cows in Uganda and the Netherlands, from backward to success**
Location : C4030
Theme : Seeds and Biodiversity
Speakers : Gine Zwart (Oxfam)
Willy Douma (Hivos)
Elizabeth Katushabe (PENHA)
Ben Barkema (livestock keeper)
Information : Are indigenous cows unproductive and do they need to be replaced by modern breeds? A Ugandan farmer and a Dutch farmer will tell their stories and experiences with Ankola Longhorns and Blaarkop cows. You will notice that both have been able to positively influence governments and private sector to work with them. Their arguments include globally important topics like ability to stand climate change and the linkage with higher biodiversity of wet grasslands. What is their advice to participants in order to change our food systems?
- A7 (NL) **Agro-ecologische kringlooplandbouw kansrijk op de agenda!**
Locatie : C3033
Thema : Bodem en Kringlooplandbouw
Sprekers : Henk Kieft, Wim Hiestra (ETC)
Piet Rombouts (Brabantse Milieufederatie)
Toelichting : Er zijn in Nederland al zo'n 700 boeren die via kringlooplandbouw minder inputs gebruiken en bodemvruchtbaarheid centraal stellen. Zij maken de omslag van marge naar mainstream. Hoe werkt dat en hoe kunnen we deze boeren verder ondersteunen? (Met korte presentatie, filmpje en praktijkvoorbeeld)
- A8 (NL) **Open grenzen, een bedreiging voor de boerenlandbouw**
Locatie : C3030
Thema : Rechtvaardig Handels- en Landbouwbeleid
Sprekers : Jacques van Nederpelt (lid Platform Aarde Boer Consument)
Toelichting : Jacques van Nederpelt is schrijver van het boek 'Acht mythen over voedsel en landbouw'. De belangrijkste mythe is dat de landbouw gediend zou zijn met de vrije markt. Waarom klopt deze opvatting niet en wat is het alternatief?
- A9 (EN) **Women's rights to land and food: international perspectives**
Location : C3020
Theme : Land Rights
Speakers : Danny Wijnhoud, Barbara van Paassen (ActionAid)
Nikita Shahbazi (FIAN)
Information : This interactive workshop aims to debate the impact of global food and bio-fuel consumption on women's rights to land and food. What are the challenges to get beyond lip service? What are concrete solutions to protect or reclaim women's rights to land and food in practice?
- A10/A11/
A12/A14 **Speaker's Corner**
See program p8-9
- A13 (NL) **Boerendialoog over het landbouw model**
Locatie : C1040
Thema : Agro-ecologie
Sprekers : Keimpe van der Heide (NAV, gangbare boer)
Piet van IJzendoorn (Zonnehoeve, BD-boer)
André Jurrius (de Lingehof, bio-boer)
Toelichting : Gangbare, biologische en biologisch dynamische boeren gaan in gesprek over de product-technische aspecten van de verschillende landbouwmodellen.

Workshops - Vrijdag February 21st 2014

Round B

(16:45-18:00)

B1 (EN) **System of rice intensification: a grass-roots revolution**

Location : C3016

Theme : Agroecology

Speakers : Willem Stoop (agronomist)

Edith van Walsum (ILEIA)

Kees Steendijk (Wheat farmer in Zeeland)

Information : 'System of Rice Intensification' reduces costs and leads to better yields of rice, but can be used on other crops as well. In this workshop we will discuss the System of Rice Intensification, as a Practice, a Science and a Movement.

B2 (NL) **Herstellende landbouw op grote schaal**

Locatie : C2030

Thema : Permacultuur

Spreeker : Lucas Brouns (Stichting Permacultuur Onderwijs)

Toelichting : Toepasbaarheid van permacultuur principes in landbouwbedrijven met middelgrote tot grote schaal.

Gebaseerd op het werk van boer Mark Shephard.

B3 (EN) **How can Dutch international policies on food security and top sectors create space for, or contribute to, agroecology in the global South?**

Location : C1005

Theme : Fair Trade and Agricultural Policy

Speakers : Elizabeth Katushabe (PENHA)

Noel Oettle (Environmental Monitoring Group)

Ado van Bloemendal (Pure Graze)

Ruben Borge (Rockin Soils)

Information : How can the Dutch top sector policy play a role in promoting agroecology in the South? What do smallscale (women) farmers and pastoralists in Africa need and what can Dutch farmers offer to improve agroecological production?

B4 (NL) **Als een innovatieve boer klem loopt**

Locatie : C3015

Thema : Overige

Spreeker : Inspiring Theater

Toelichting : Maak kennis met het Inspiringtheater en ontdek hoe je op ludieke wijze uit een publiek verschillende standpunten naar boven kan halen. Zie hoe theater een podium biedt waar meningen mogen botsen en men zich kan inleven in de rol van zijn ergste tegenstander... Waar je 'on the spot' oplossingen kan uitproberen samen met alle betrokkenen en daardoor tot nieuwe ideeën kan komen. In deze workshop laat het Inspiringtheater zien waar een boer tegen aanloopt als hij wil innoveren. Waarom lukt hem dat niet? Wat houdt hem tegen? En: hoe zou jij het doen?

B5 (NL) **Zaigoed: octrooien versus kwekersrecht versus vrije boerenzaden, waar zijn de duurzame landbouw en de diversiteit mee gediend?**

Locatie : C3033

Thema : Zaden en Biodiversiteit

Speakers : Keimpe van der Heide (NAV)

Flip Vonk (ASEED)

René Groenen (Kultuuraat/Bingenheimer Saatgut)

Maike Raaijmakers (Stichting Zaadgoed)

Toelichting : Zaden zijn essentieel in de landbouw. Patenten zijn een bedreiging voor kwekers, boeren, tuinders en duurzame landbouw. Hier voeren we een discussie over welke regeling wel gewenst is en hoe deze beter op de agenda kan komen.

Workshops Friday February 21st 2014

Round B

(16:45-18:00)

B6 (NL) **Workshop voor wereldverbeteraars: samen dromen we de toekomst en geven we concrete verwezenlijking vorm**

Locatie : C2005

Thema : Young Farmers

Speakers : Steven Schafrat

Alex Smits

Caren Krul

Klarien Klingen

Toelichting : Een workshop voor verbinding, begrip en samen nadenken over de toekomst van de landbouw en onze voedselvoorziening. Hoe ziet ons ideaalbeeld eruit en hoe komen we daar?

B7 (NL) **Van soja-import naar eiwit-teelt in Europa**

Locatie : C3020

Thema : Strategieën voor een effectieve voedselbeweging

Speakers : Jeroen Walstra (Milieudefensie)

Hans van Kessel (NAV)

Tjerk Dalhuisen (ASEED, gifsoja.nl)

Moderator : Guus Geurts (XminY, VVgr.Voedselrechtvaardigheid)

Toelichting : Bespreking van de nadelen van grootschalige soja-import, de ineffectiviteit van de RTRS, het achterliggende handelsbeleid en initiatieven om te komen tot meer Europese teelt van eiwitgewassen.

B8 (NL) **Agroforestry voor duurzame landbouw; potentie voor Nederland en België**

Locatie : C3030

Thema : Agro-ecologie

Speakers : Mark Vonk (duinboer)

Kees van Veluw (Louis Bolk Instituut)

Wouter van Eck (Food Forestry Nederland)

Toelichting : De sprekers vertellen over ervaringen met het opzetten en gebruiken van voedselbossen en het project Voederbomen en verduurzaming door de Brabantse Duinboeren. Discussie over de potentie van agroforestry om de landbouw te verduurzamen.

B9 (EN) **Can ecological entrepreneurship solve all problems? Or do we also need good government policies?**

Location : C2006

Theme : Fair Trade and Agricultural Policy

Speakers : Niek Koning (Agricultural economist, until recently Wageningen University)

Joop de Koeijer (farmer, Zeeuwse Vlegel)

Information : Local/organic initiatives reduce the alienation between farmers and consumers and explore opportunities that are ignored by large corporations. However, is it enough to support these initiatives? Or should we also strive for government policies that stabilize food markets, enable a fair remuneration of farm labour, and help farmers to feed the world?

B10/B11 **Speaker's Corner**

B13/B14 See program p8-9

B12 (NL) **Stedelijke voedselstrategieën, nieuwe kansen voor lokale voedseldemocratie?**

Locatie : C4032

Thema : Stadslandbouw en Korte Voedselketens

Speakers : Lara Sibbing (voedselstrategie gemeente Ede)

Tanja den Broeder (Platform Eetbaar Amsterdam)

Anke de Vrieze (Farming the City)

Moderator : Henk Renting (RUAF)

Toelichting : Vertegenwoordigers van verschillende lokale initiatieven vertellen over hun ervaring omtrent stedelijke voedselstrategieën en debatteren over de vraag in hoeverre dergelijke strategieën nieuwe kansen voor duurzame en eerlijke voedselsystemen kunnen bieden.

Speaker's Corner Friday

February 21st 2014

Locatie 1 - 'Groen' *

Location 1 - 'Green' *

A10 (EN) **Food sovereignty: the state of the art**

Time : 14:45-15:20

Theme : Land Rights

Speaker : Sylvia Kay (TNI)

Information : Reflection on the results of the Foodsovereignty Conference at the Institute of Social Studies (ISS), The Hague Januari 24th 2014.

A12 (NL) **Tegengaan van bodemverdichting**

Tijd : 15:25-16:00

Thema : Bodem

Spreker : Paul van Ham (Down2Earth)

Toelichting : Nieuwe methoden en landbouwvoertuigen om bodemverdichting tegen te gaan.

Locatie 1 - 'Groen' *

Location 1 - 'Green' *

B10 (EN) **Travelling film project: Future Farmers in the Spotlight**

Time : 16:45-17:20

Location : C2035 (Attention: this film is not shown at location 'Green', but in Room C2035)

Theme : Young Farmers

Speakers : Juliane Haufe, Joris van der Kamp (Future Farmers in the Spotlight)

Information : Future Farmers in the Spotlight is a travelling film project about young sustainable farmers in Europe. What is the farmer's motivation and what are the keys to their success? The film makers tell about their initiative and you will see the première of their new film about Hofgemeinschaft Heggelbach, a German farm where 6 families live and work together.

B11 (NL) **Regionale Kringlooplandbouw**

Tijd : 17:25-18:00

Thema : Bodem en Kringlooplandbouw

Spreker : Piet Rombouts (Brabantse Milieufederatie)

Toelichting : Samen met Stichting Kennis Bodem SKB werkt BMF aan een regionale pilot kringloop landbouw (gericht op gebruik organische reststoffen); "niet in de brand, maar op het land".

* Locatie zijgang van de Spot, begane grond Orion gebouw (zie borden)

* Location next to the Spot, first floor Orion building (see signs)

Round A

Round B

Round A

A11 (NL) **Voedselzekerheid door Agro-ecologische aanpak in Noord Ghana**

Tijd : 14:45-15:20

Thema : Agro-ecologie

Spreker : Erik van Well

Toelichting : Voedselzekerheid voor gezinnen in kleinschalige landbouwgebieden in Noord-Ghana begint met eigen inputs. De stichting Ecologische Landbouwprojecten Ghana (www.elpg.nl) stimuleert en begeleidt projecten in dit gebied. In de workshop presenteren en bespreken we enkele praktijkvoorbeelden..

A14 (NL) **Duurzame teelt en verse groente met extra voedingswaarde**

Tijd : 15:25-16:00

Sprekers : Peter Leendertse (CLM)

Maarten Schellekens (Hutten catering)

Toelichting : Telers leveren verse groente en fruit via korte lijnen aan de koks van Hutten catering. Deze producten bevatten extra voedingswaarde en zijn duurzaam geteeld. In de lezing laten we zien welke kansen de combinatie duurzame teelt en hoge voedingswaarde biedt.

Round B

B13 (NL) **Anders bemesten, anders verwerken**

Tijd : 16:45-17:20

Thema : Bodem en Gezondheid

Spreker : Anton Nigten (onderzoeker Wageningen Universiteit)

Toelichting : Eenzijdige minerale bemesting haalt planten uit hun evenwicht. Kalium overheerst, magnesium is het stiefkind van de rekening. Vervolgens remt de voedingsmiddelenindustrie de opname van dit schaarse magnesium. De meeste mensen krijgen veel te weinig magnesium binnen. Dit wordt in verband gebracht met meer dan zestig aandoeningen, waaronder kanker en hart- en vaatziekten.

B14 (NL) **Bio-Huis keurmerken**

Tijd : 17:25-18:00

Thema : Agro-ecologie en Landbouwpolitiek

Spreker : Kees Scheepens

Toelichting : Hoe gaat het met de kennisontwikkeling, markt en regelgeving in en voor de biologische sector?

* Locatie zijgang van de Spot, begane grond Orion gebouw (zie borden)

* Location next to the Spot, first floor Orion building (see signs)

Speaker's Corner Friday

February 21st 2014

Locatie 2 - 'Geel' *

Location 2 - 'Yellow' *

Locatie 2 - 'Geel' *

Location 2 - 'Yellow' *

Workshops Saturday February 22nd 2014

Round C

(10:30-11:45)

C1 (NL) **Voedselcollectieven**

Locatie : C2035
Thema : Stadslandbouw/Korte Voedselketens
Sprekers : Judith Vos (Voedselkollektief Amersfoort)
Meike Vierstra (ASEED/Voko Groningen)
Patrick de Ceuster (Wervel, Voedselteams en CSA's in Vlaanderen)
Toelichting : Zo kort mogelijke voedselketens: hoe werkt dat in de praktijk? Ervaringen binnen enkele CSA's (community supported agriculture)/voedselcollectieven in Nederland en België: leren van elkaars knelpunten en successen.

C2 (NL) **Bevorderen van regionale voedselketens**

Locatie : C3016
Thema : Stadslandbouw/Korte Voedselketens
Sprekers : Sandra van Kampen (Urgenda Foundation)
Han Wiskerke (Rural Sociology Group, Wageningen UR)
Dirk van Uiter (Veld en Beek - Biologische boerderij)
Toelichting : In drie korte presentaties zullen de sprekers hun visies met betrekking tot het verbinden van kringlopen en opschalen van regionale voedselketens uiteenzetten. Hoe kunnen regionale nutriëntenkringlopen aan elkaar gekoppeld worden om duurzaamheid te bevorderen? En hoe zorg je ervoor dat er meer voedsel uit de regio zijn weg vindt naar de consument in de regio? In het World Café wordt u uitgenodigd uw ideeën te bespreken en tot praktische oplossingen te komen.

C3 (EN) **Family Farmers and agroecology**

Location : C3030
Theme : Agroecology
Speakers : Jan Douwe van der Ploeg (WUR)
a Dutch family farmer
Moderators : Janneke Bruil (ILEIA)
Leonardo van den Berg (OtherWise)
Information : A new type of peasant, different from the entrepreneurial farmer, is emerging in a more sustainable and more resilient fashion. Is it time to announce the demise of entrepreneurial farming?

C5 (EN) **Permaculture/foodforestry: to share or to spare, that's the question**

Location : C3033
Theme : Fair Trade and Agricultural Policy
Speakers : Maaïke Hendriks (Both Ends)
Koen Kusters (Wereld in Woorden)
Information : A critical look at the recently established 'Rich Forest Initiative' which promotes investments in the environmentally friendly production of forest products by small-scale producers in landscape where people and nature share the same space in multifunctional landscapes.

C7 (EN) **Land concentration, land grabbing and people's struggles in Europe: the need for action and options for change**

Location : C1032
Theme : Land Rights
Speakers : Sylvia Kay (TNI)
Camiel Donicé (FIAN)
Information : Land concentration and landgrabbing in Europe is growing at an alarming pace. Here we analyze the implications of this problem for small farmers and young farmers and possible solutions by means of policy changes.

C8 (EN) **Seed freedom and the EU seed law**

Location : C2030
Theme : Seeds and Biodiversity
Speakers : Vandana Shiva and ASEED
Information : The right to use your own seeds is a fundamental right. A new proposal by the EU has drawn a lot of opposition. What is the relationship between the freedom for farmers and gardeners to use and propagate their own seeds, breeders' rights and patented seeds and the regulation proposed by the EU? How do we strengthen opposition to a seed law that is in favour of the seed monopolists?

Workshops Saturday February 22nd 2014

Round C

(10:30-11:45)

C9 (NL) **Bijeninsecticide-vrije akkerbouw; dat kan met agrobiodiversiteit**

Locatie : C3040
Thema : Zaden en Biodiversiteit
Sprekers : Herman van Bakkem (Greenpeace)
Toelichting : Het probleem van de dramatische bijensterfte is onderhand bekend, maar oplossingen lijken zich maar mondjesmaat aan te dienen. In deze workshop wordt een leidend voorbeeld in het terugdringen van bijensterfte door middel van functionele agrobiodiversiteit besproken en bediscussieerd.

C10 (NL) **Opstellen onderzoeksagenda agro-ecologie**

Locatie : C3043
Thema : Strategieën voor een effectieve voedselbeweging
Sprekers : Floor Hofman, Jannie Atzema, Fogelina Cuperus, Margriet Goris (Otherwise)
Toelichting : Boeren, ngo's en anderen met onderzoeksvragen stellen samen een onderzoeksagenda voor agro-ecologie op. OtherWise zoekt studenten die deze onderzoeksvragen binnen hun studie willen oppakken.

C11 (NL) **Hoe krijgen we de boel in beweging? Maatschappelijk krachtenveld inzetten voor een agro-ecologische landbouw**

Locatie : C3020
Thema : Strategieën voor een effectieve voedselbeweging
Sprekers : diverse vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en boeren organisaties
Toelichting : Analyse van de spelers in het krachtenveld van voedsel en landbouw waarbij vragen opkomen over hun rollen, doelen, relaties, sterke en zwakke punten en uiteindelijk de vraag welke lessen we uit deze discussies kunnen trekken.

C12 (NL) **Nieuwe meentes als verbinding tussen stad en ommelanden?**

Locatie : C3042
Thema : Stadslandbouw en Korte Voedselketens
Sprekers : Gert Jan Jansen (Hof van Twello)
Moderator : Henk Renting (RUAF)
Toelichting : Aan de hand van het voorbeeld van het 'Hof van Twello' wordt het concept 'De Nieuwe Meente' geïllustreerd als mogelijkheid om verbindingen tussen stad en ommelanden te creëren en daarmee bij te dragen aan nieuwe kansen voor het renderen en overleven van kleinschalige, lokaal gerichte bedrijven.

C4/C13/ **Speaker's Corner**

C14/C15 See program p14-15

C16 (EN) **Agroecology: lessons learnt in the Netherlands**

Location : C4030 / Excursion
Theme : Agroecology
Speakers : Katrien van 't Hooft (Dutch Farm Experience)
Jan Wieringa
Information : Field visit to organic farm Veld en Beek in Heelsum, with introduction on background of Dutch farming.
Attention: this visit takes 2,5 hours (= two workshop rounds)

C17 (NL) **Down2Earth**

Locatie : C3015
Thema : Agro-ecologie
Sprekers : Jan Diek van Mansvelt (emeritus professor Ecologische Landbouw WUR)
Paul van Ham (Down2Earth)
Toelichting : Down2Earth is een nieuw initiatief dat zich ten doel heeft gesteld om alle organisaties en personen die meewerken aan een gezonde bodem in samenhang zichtbaar te maken. Denk mee over hoe we bodems een factor kunnen maken in het maatschappelijk debat over gezonde landbouw en voeding.

C18 (EN) **Protection of biocultural heritage and traditional knowledge of indigenous people**

Location : C4032
Theme : Land Rights
Speakers : Quetzal Tzab (Mexico, Indigenous Movement)
Cesar (Peru)
Information : With attention to indigenous development, the right based approach, legal empowerment and UN treaties. This includes the UN declaration on the rights of indigenous people, biocultural rights, customary law and land rights.

Workshops Saturday February 22nd 2014

Round D

(12:00-13:15)

- D1 (NL) **Hoe agrolobbies en kennisinstellingen een duurzaam voedselsysteem in de weg zitten**
 Locatie : C1032
 Thema : Macht van grote agrobedrijven
 Sprekers : Nina Holland (Corporate Europe Observatory)
 Herman van Bakkem (Greenpeace)
 Toelichting : In deze workshop worden deelnemers uitgedaagd mee te denken hoe lobbyisten van multinationals en deels geprivatiseerde kennisinstellingen (zoals de VUR) een politiek obstakel vormen op weg naar een duurzaam landbouwsysteem en hoe dit probleem aangepakt kan worden.
- D2 (EN) **Permaculture as total design of agroecological systems**
 Location : C2035
 Theme : Permaculture
 Speakers : Kees van Veluw (FSE, LBI, Ekoland)
 Fransjan de Waard (De Waard Eetbaar Landschap, Down2Earth)
 Information : Key design principles for developing genuine agro-polycultures, by integrating technical and ecological dimensions, while creating economic, social, cultural, educational and other value and impact. Polyface Farms, run by Joel Salatin (USA), is a powerful living example. How can we make it work here?
- D3 (EN) **To a fair and ecological trade policy for food**
 Location : C2030
 Theme : Fair Trade and Agricultural Policy
 Speakers : Roeline Knottnerus (SOMO)
 Sieta van Keimpena (Dutch Dairyman Board)
 Olivier de Schutter (UN Rapporteur)
 Guus Geurts (member Platform Aarde Boer Consument)
 Information : Analysis of the current agricultural and trade policy and discussion on the European Alternative Trade Mandate campaign in the Netherlands.
- D4 (EN) **What a nuisance! The new migrant labourers in the Dutch agricultural sector**
 Location : C3015
 Theme : Fair Trade and Agricultural Policy
 Speakers : Wim Baltussen (FNV Agrarisch en Groen)
 Romain Feche (Confédération Paysanne)
 Information : The phrase 'cheaper is better' has had far-reaching effects for the food industry. One of these effects is the exploitation of migrant workers. What is the situation in the Netherlands and the EU and what policy recommendations can we make for our politicians?
- D5 (EN) **Food and the City: Mapping forms of food democracy in the city**
 Location : C3033
 Theme : Urban Agriculture and Short Food Chains
 Speakers : Debra Solomon (Urbanahoeve)
 Henk Renting (RUAF)
 Information : This workshop will focus on different ways in which contemporary urban life, and the role food plays in this, offers opportunities for democratizing the food system.
- D6 (NL) **Gezonde bodem en gevoel voor humus**
 Locatie : C3020
 Thema : Bodem en Kringlooplandbouw
 Sprekers : Marc Siepmann
 Toelichting : De spreker benadrukt het belang van een levende en gezonde bodem met haar enorme schat aan organismen voor duurzame landbouw. De discussie gaat over de mogelijkheden om op zoveel mogelijk plaatsen gezonde bodems te stimuleren.

Workshops Saturday February 22nd 2014

Round D

(12:00-13:15)

- D7 (NL) **Onze veestapel en de mest; hoe sluiten we de kringlopen?**
 Locatie : C3016
 Thema : Bodem en Kringlooplandbouw
 Sprekers : Dirk-Jan Schoonman (melkveehouder en NMV voorzitter)
 Hugo Hooijer (Milieudefensie)
 Toelichting : De Nederlandse Melkveehouders Vakbond NMV zou liever zien dat de hoeveelheid mest die een boer mag produceren 'grondgebonden' is, d.w.z. wordt gekoppeld aan de hoeveelheid grond die hij heeft. Hoe denken de boer en de milieu-man daarover, en over weidegang, de grote veestapel en het sluiten van kringlopen? Kunnen ze gezamenlijk beleidsopties formuleren?
- D8 (NL) **Rol vakbonden in Voedsel Anders beweging**
 Locatie : C3040
 Thema : Strategieën voor een effectieve voedselbeweging
 Sprekers : Margriet Goris (Otherwise)
 Nadine Stam
 Toelichting : World-Cafe over de rol van de vakbeweging van boeren in een Voedsel Anders beweging.
- D9 (EN) **Food sovereignty in practice**
 Location : C3030
 Theme : Strategies for an effective food movement
 Speakers : Leonardo van den Berg (Otherwise)
 Janneke Bruil (ILEIA)
 Camiel Donicie (FIAN)
 Sylvia Kay (TNI)
 Information : Food sovereignty offers a banner under which different struggles that seek to regain control over our agriculture and food systems are united. Discuss how agroecology and alternative investments contribute to food sovereignty.
- D10/D11/ **Speaker's Corner**
 D12/D13 See program p14-15
- D14 (EN) **Farmer led-innovation development**
 Location : C3042
 Theme : Agroecology
 Speakers : Prolinnova team members
 ETC Foundation
 Information : In 20 countries in Africa, Asia and Latin America, diverse organisations promote local innovation (Prolinnova) processes in agriculture and natural resource management. Multi-stakeholder platforms at country level, design their own programmes and agreed on joint activities for mutual learning and policy dialogue. Prolinnova encourages the institutionalisation of farmer-led approaches to participatory development. This starts with finding out how farmers create new and better ways of using and managing natural resources. In this workshop, participants will get a 'flavour' of farmer led innovation in practice and become involved in an interactive dynamic way to give their own views and perspectives.
- D15 (NL) **Community Supported Agriculture, of het 'Pergola' concept**
 Locatie : C4030
 Thema : Korte Voedselketens
 Sprekers : Corneel van Rijn (Boerderij Buitenverwachting)
 Klaas Nijhoff (De Nieuwe Ronde)
 Toelichting : Hoe wordt het CSA concept praktisch op een tuindersbedrijf en een veeteeltbedrijf ingevuld? Is het mogelijk te komen tot een boerensupermarkt? Brainstorm: op wat voor manieren kunnen we komen tot een door de gemeenschap gesteunde landbouw?
- D16 (EN/NL) **How to push agroecology forward on the scientific agenda?**
 Location : C4032
 Theme : Agroecology
 Speakers : Marjolein Visser (Prof. Vrije Universiteit Brussel)
 Pablo Tittonell (Prof. Farming Systems Ecology WUR)
 Dirk Roep (Rural Sociology Group WUR)
 Information : Why is scientific research very often fragmented? What are the reasons and how do we create more cooperation between different scientists, universities and farmers to stimulate agroecology?

Speaker's Corner Saturday February 22nd 2014

Locatie 1 - 'Groen' *

Location 1 - 'Green' *

C13 (NL) **De Boerensupermarkt**

Tijd : 10:30-11:05
Thema : Korte Ketens
Spreker : Corneel van Rijn
Toelichting : De kortste weg van boer naar consument?

C14 (NL) **Creëer je eigen voedselsysteem**

Tijd : 11:10-11:45
Thema : Stadslandbouw en Korte Voedselketens
Spreker : Cor-Jan Tolkamp
Toelichting : Hoe zou jij willen dat het eten op je bord geproduceerd wordt? Misschien wel middels Foodcoop.nl
Hoor er alles over in deze lezing.

Locatie 1 - 'Groen' *

Location 1 - 'Green' *

D10 (NL) **Slow Food**

Tijd : 12:00-12:35
Thema : Stadslandbouw en Korte Voedselketens
Spreker : Joris Lohman (YFM)
Toelichting : Mini-lezing over de YFM en het internationale netwerk met Slow Food, met de boodschap dat we een grass roots beweging zijn en van onderaf vanuit verschillende invalshoeken bezig zijn het voedselsysteem te veranderen.

D13 (NL) **March against Monsanto**

Tijd : 12:40-13:15
Thema : Macht van grote agrobedrijven
Sprekers : Boris Bernard
Jen van Gelder
MAM Wageningen
Toelichting : Uitleg over de March against Monsanto beweging in NL. Strategie bijeenkomst om de beweging te versterken.

* Locatie zijgang van de Spot, begane grond Orion gebouw (zie borden)

* Location next to the Spot, first floor Orion building (see signs)

Round C

Round C

C15 (EN) **Battle of the American Tomato Pickers**

Time : 10:30-11:05
Theme : Fair Trade and Agricultural Policy
Speaker : Marijke Bijl
Information : The american tomato pickers have fought for over 20 years for better wages and rights. Ahold and the US are not willing to give the farmers a better life. How can we help?

C4 (NL) **Kamilla's Keuze**

Tijd : 11:10-11:45
Thema : Stadslandbouw en Korte Voedselketens
Spreker : Kamilla Hensema
Toelichting : Een innovatieve manier om een gezonde, duurzame maaltijd op tafel te krijgen. Kamilla Hensema vertelt over haar initiatief om zo biologisch, lokaal, seizoensgebonden en diervriendelijk mogelijke voedselpakketten met bijbehorend recept te verkopen op Utrecht Centraal.

Round D

D11 (NL) **Hoe onze middelen onze doelen ondermijnen in de landbouw**

Tijd : 12:00-12:35
Thema : Landbouwpolitiek
Sprekers : Frank Mulder ingeleid door Sarah Doornbos (Hivos/Oxfam Novib)
Toelichting : Wat kan de film Speed ons leren over het huidige landbouwsysteem? In de film hangt een bom onder een bus die afgaat als de bus te langzaam gaat rijden. Wat moeten we doen nu de benzine op raakt?

D12 (EN) **Imagining alternative futures**

Time : 12:40-13:15
Theme : Agricultural Policies
Speaker : Frederik van Oudenhoven
Information : Where do ideas come from? A thought experiment that uses the universal language of food as a an avenue for conversation and ideas to explore alternative futures.

* Locatie zijgang van de Spot, begane grond Orion gebouw (zie borden)

* Location next to the Spot, first floor Orion building (see signs)

Speaker's Corner Saturday February 22nd 2014

Locatie 2 - 'Geel' *

Location 2 - 'Yellow' *

Locatie 2 - 'Geel' *

Location 2 - 'Yellow' *

Round D

act:onaïd

CENTRUM
BIOLOGISCHE LANDBOUW

GREENPEACE

WAGENINGEN UNIVERSITY
WAGENINGEN

Bedankt voor uw aanwezigheid en deelname!
Thank you for your attendance and participation!

Gesponsord door:
Sponsored by:

Wageningen, 21 & 22 february, 2014